

ئەو

(الـــهـــو)

نوسەر :

شێخی ئەکبەر موحیەدین ئیبن عەرەبی

وەرگێڕان

هەژیر ئیسماعیل لالە ئەحمەد

ئەکادیمیای زانستی کوردی

ناوی کتێب : ئەو (الهو)

نوسەر : شێخی ئەکبەر موحیەدین ئیبن عەرەبی

وەرگێڕان : هەژیر ئیسماعیل لالە ئەحمەد

ناوەند : ئەکادیمیای زانستی کوردی

ساڵی بڵاوکردنەوە : ٢٠٢٤

ئەکادیمیای زانستی کوردی
Kurdish Science Academy

پێشەکی

بِسْمِ اللَّـهِ الرَّحْمَـٰنِ الرَّحِيمِ

اللهُمَّ صَلِّ على سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ الوَصفِ وَالوَحْيِ وَالرِّسَالَةِ وَالحِكْمَةِ وَعَلى آلِهِ وَصَحبِهِ وَسَلِّمْ تَسليماً

ئەمە یەکێکە لە بەرهەمە ناوازەکانی شێخی ئەکبەر حەزرەتی موحیەدین ئیبن عەرەبی کە زانایەکی کەم وێنە و کەم شێوە بووە لە سەردەمی خۆی و هەموو سەردەمەکاندا ، لەم بەرهەمەدا شێخ ئیبن عەرەبی بە پوختی ئەوە دەخاتە ڕوو کە هەموو بونەوەران لەڕاستیدا بوونێکی وەهایان نییە کە دواتر بە لەناوچوون کۆتایی بێت و ئەو بوونەی هەیە تەنها بوونی خودایە ، واتا هەر خودا هەبووە و هەر ئەو دەمێنێتەوە لە کۆتاییدا ، بۆ ئەوەی خودا تاک و تەنها و بێ هاوەڵ بێت پێویست دەکات کە بونەوەران وجودێکی حەقیقیان نەبێت چونکە ئەگەر هەیانبێت ئەوا دەبنە هاوەڵ لەگەڵ وجودی خودادا ، هەربۆیە شێخ ئیبن عەرەبی لەم نامەیەدا کە بە ناونیشانی (هو) واتا (ئەو) دێت و مەبەست پێی خودایە ، ئاماژە بە تەوحیدێکی تەواو پوخت و ڕاست و دروست دەدات کە بونەوەران پێویستە ئەم تێگەیشتنە لە ناخ و دڵیان بچێنن و بەو شێوەیە لە دونیا و بوون و خودا تێبگەن ، هیوادارم لێی سودمەند بین

هەژیر

بِسْمِ اللَّـهِ الرَّحْمَـٰنِ الرَّحِيمِ

متمانەم بە ئەوە و پشتی پێ دەبەستم .

سوپاس بۆ خودا ، سەلامی خودا لەسەر ئەوانەی کە خودا هەڵی بژاردوون ، پێغەمبەر (سەڵەوات لەسەر خۆی و بنەماڵەکەی) فەرموویەتی : (هەرکەس خۆی بناسێت ئەوا خودا دەناسێت) ، سوپاس بۆ ئەو خودایەی کە پێش تاک و تەنهایی ئەو هیچ شتێک نەبووە مەگەر ئەو نەبێت ، لەدوای تاک و تەنهاییەکەشی هەر ئەو هەبووە ، ئەو هەبوو و پێش و دواتری لەگەڵ نەبوو ، نە بەشی سەرەوەی هەبوو و نەش خوارەوە ، نە نزیکی هەبوو لێیەوە و نەش دووری ، نە چۆنیەتی هەبوو و نە شوێن ، نە ئانی بەسەر تێدەپەڕی و نەش سات ، نە سەردەم و نە کات ، نە گەردوونێک و نە شوێنێک ، ئەو تا ئێستاش بەو شێوەیە ماوەتەوە ، ئەو یەکێکە بەبێ ئەوەی یەکێکی هەبێت ، ئەو تاکە بەبێ ئەوەی تاکێکی هەبێت ، پێکنەهاتووە لە ناو و مانا ، بەڵکو ناوی ئەو ئەوە (هو) ، و ماناکەش هەر ئەوە ، نە ناوێک جگە لەو هەیە ، نە واتایەک جگە لەو ، هەر بۆیە ئەو ناوە و مانایە ، ئەو یەکەمە بەبێ سەرەتا ، دواینە بەبێ کۆتایی ، دیارە بەبێ ئەوەی دەربکەوێ ، پەنهانە بەبێ ئەوەی شاراوە بێت ، مەبەستم : ئەو هەیە لە پیتی سەرەتادا و هەیە لە پیتی کۆتاییدا ، ئەو بوونی هەیە لە پیتە شاراوەکان و ئەو بوونی هەیە لە پیتە پەنهانەکاندا ، بەبێ ئەوەی ئەم پیتانە تێکەڵ بە بوونی ببن ، بونی ئەم پیتانەش تەنها لەپێناو ئەوە ، بۆیە لەمە تێبگە بۆ ئەوەی نەکەویتە ناو هەڵەی حلولیەکان (ئەوانەی دەڵێن خودا دەچێتە ناو شتەکانەوە یان شتەکان دەچنە ناو خوداوە)

نە ئەو لە شتێکدایە و نە شتێکیش لەناو ئەودا هەیە ، نە لە دەرەوە و نە لە ناوەوە ، پێویستە بەم سیفەتە بیناسیتەوە ، نەک بە زانست و عەقڵ ، نەش بە تێگەیشتن و وەهم و خەیاڵ ، نەش بە هەست و چاوی سەر ، نەش بە چاوی دڵ و نەش بە درک پێکردن ، کەس نایبینێت غەیری ئەو و کەس درکی

پێناکات غەیری ئەو ، و کەس نایزانێت غەیری ئەو ، خۆی خۆی دەبینێت ، خۆی خۆی دەناسـێت ، کەسی تر نایبینێت و کەسی تر درکی پێ ناکات ، پەردەی وەحدانیەت و تاکو تەنهاییەکەیەتی کە نابینرێت و شـتێکی تر نییە جگە لەمە ، پەردەکەی بریتیە لە هەبوونی ، هەبوونی خۆی بە تـاک و تەنـهایی شـاردۆتەوە بەبێ چۆنیەتی ، کەس جگە لەخۆی نایبینێت و کەس جگە لە خۆی درکی پێ ناکات ، بە پێغەمبەرێک و نەش پیاوچاکێکی کامڵ و نەش فریشـتەیەکی نزیک لە خۆی ، پێغەمبەرەکە هی ئەوە و نێردراوەکە هی ئەوە ، پەیامەکە هی ئەوە و قسـەکە هی ئەوە ، خۆی ناردووە بە خودی خۆی بۆ خۆی بەبێ هیچ نێوەندگیرێک و هیچ هۆکارێکی تر نییە ، جیاوازی نیە لەنێوان پەیامهێن و پەیامهێنێکی تر ، ئەوەی خۆی هاتبێت یان پەیامی هێنابێت لە پەیامبەران ، هەبوونی پیتی الله هەبوونیەتی ، نە گۆڕیویەتی و نەش لەناوی بردووە ، نەش ناو و ماناکەی و هەبوونی گۆڕیوە بە شتێکی تر ، هەربۆیە پێغەمبەرمان (سـەڵەوات لەسـەر خۆی و بنەماڵەکەی) فەرموویەتی : (ئەوەی خۆی بناسـێت ئەوا خودا دەناسـێت) ، هەروەها دەفەرموێت : (خودای خۆمم بە خودای خۆم ناسـی) ، لێرەدا ئاماژە بەوە دەکات کە تۆ خۆت خۆت نیت ، بەڵکو تۆ ئەویت بەبێ تۆ ، نە ئەو هاتۆتە ناو تۆ ، نەش تۆ چویتەتە ناو ئەو ، نە ئەو لەتۆ دەرچووە و نەش تۆ لەو دەردەچیت ، مەبەستیشم لەمە بریتیە لەوەی کە : تۆ بونت هەیە و سیفەتەکەت بەم شێوەیەیە بەبێ گۆڕانهاتن بەسەریدا ، بەڵکو مەبەستم : تۆ نەبویت و هەرگیز نابیت ، نە بەخۆت و نە بە ئەو ، نە لە ئەو و نە لەگەڵ ئەو و لە لای ئەو و نە لەوەوە و نەش بۆ ئەو ، نە تۆ لەناو دەچیت و نەش بوونت هەیە ، تۆ ئەویت و ئەویش تۆیە ، بەبێ ئەو شـێوانەی باسـمان کرد ، ئەگەر بوونی خۆت بەم شێوەیە زانی ، ئەوا خودا دەناسیت ئەگەرنا نایناسیت ، زۆربەی خوداناسـان ناسینی خودایان داوەتە پاڵ فەنا و لەناوچوون لە هەبووندا ، یاخود فەنابوون لە فەنادا ، ئەمەش هەڵەیەکی ڕوونە ، چونکە ناسـینی خودا پێویسـتی بە فەنابوون لە بووندا نییە ، پێویسـتیشـی بە فەنابوون لە فەنادا نییە ، چونکە شتەکان بوونیان نییە ، هەرچیەکیش بوونی نەبوو لەناوچوونی بۆ نییە ، لەناوچوونیش دوای ئەوەیە کە

هەبوون بچەسـپێت ، ئەگەر تۆ خۆت ناسـی بەوەی بوونت نیە و لەناویش ناچیت ، ئەوا خودای گەورە دەناسیت ، ئەگەرنا نایناسیت.

بەوەشـی کە بڵێیت خودا دەزانێت کەوا هەبوون لەناودەچێت ، و فەنادەبێت لە فەنادا ئەوا تۆ هاوەڵت بۆ خودا داناوە ، چونکە ئەگەر سـیفەتی زانینی خودا بە لەناوچوونی هەبوون و فەنابوون لە فەنادا زیاد بکەیت ، ئەوا ئەوکات واتا هەبوون هەبووە بۆ جگە لە خودا و ئەمەش ناتەواوە و هاوەڵدانانێکی ڕوونە ، چونکە پێغەمبەر (سەڵەوات لەسەر خۆی و بنەماڵەکەی) فەرموویەتی : (هەرکەس خۆی بناسێت ئەوا خۆی دەناسـێت) ، نەیفەرموو ئەوەی خۆی لەناو ببات ئەوا خودای دەناسـێت ، جێگیرکردنی هەبوونی شـتانێک یەکناگرێتەوە لەگەڵ لەناوچوونی ، هەرشـتێکیش جێگیربوون و هەبوونی نەچەسـپێت ئەوا ناکرێت لەناویش بچێت ، تۆش هەبوونت هیچ نییە و هیچ نەبوونیش نادرێتە پاڵ شـتێکی لەناوچوو یاخود لەناونەچوو ، نەش پاڵ هەبوون و نەبوون ، پەیامهێن (سـەڵەوات لەسـەر خۆی و بنەماڵەکەی) ئاماژەی بۆ ئەوە کردووە کە تۆ ئێسـتا بونت نییە ، وەک چۆن پێش دروسـتکردن بوونت نەبووە ، ئێستاش ، لەبەر فەرمایشتی پەیامهێن کە فەرموویەتی : (خودا بوونی هەبووە و هیچی لەگەڵ نەبووە) ، لە فەرمایشتەکە ئاماژەیە بۆ پێشتر و ئێستا و تا هەتا هەتایە ، ئێستا پێشترە ، خودا لە پێشتردا بوونی هەبووە و هەتا هەتایە بوونی دەبێت ، بوونی هەبووە پێشتریش بەبێ هەبوونی ئەزەل و ئەبەد و پێشتر ، ئەگەر وا نەبێت ، ئەوا تاک و تەنها نەدەبوو و پێویسـت بوو کە تەنها خۆی هەبێت بەبی هاوەڵ ، ئەگەریش هاوەڵی هەبوایە ئەوا ئەو هاوەڵە دەبوو خۆی بوونی بە زاتی خۆی هەبووایە نەک بە بوونی خودا ، بەمەش دەبووە خودایەکی تر ، ئەوەش مەحاڵە ، خودا هاوەڵ و شوێن و شێوە و کەسی نییە و هەرکەس شـتێکی لەگەڵ خودا یاخود لە خوداوە یاخود لەڕێگای خوداوە بینی ئەو شـتەش پێویسـتی بە خودا بوو ، ئەوا ئەو شـتەی کردۆتە هاوەڵێکی پێویسـت بە خودا لە خودایەتیدا ، هەرکەس ڕێگەی دا بەوەی کە شـتێک لەگەڵ خودادا هەبێت کە خۆی بە خودی خۆی یاخود ئەو خۆی ئەنجامی بدات بە

لەناوچوونی لە بووندا یاخود لە فەنابوونی لە فەنادا ، ئەوا ئەم تێڕوانینە زۆر دوور و ناپەســـەندە و هەرگیز بۆنی ناســـینی خودی نەکردووە ، چونکە هەرکەس بڵێت هەبوویەک هەیە کە خودا دروســـتی کردووە و بەوەوە جێگیرە ، ئەوا دەبێتە شـــتێکی لەناوچوو ، لەناوچوونیشـــی واتا فانیبوون لە فەنادا ، بەمەش فەنا دەچێتە ناو فەناوە ، ئەمەش هاوەڵدانان لە دوای هاوەڵدانانە ، ناســـینی خود نییە ، چونکە هاوەڵدانانە نەوەک خودا ناسین و نەش خود ناسین

ئەگەر کەسێک بڵێت : ئەی ڕێگای ناسینی خود و ناسینی خودا کامەیە ؟

لە وەڵامدا دەڵێم : ڕێگای ناسینیان ئەوەیە کە بزانیت کەوا خودای گەورە بوونی هەبووە و هیچی لەگەڵ نەبووە و ئێستاش بەو شێوەیەیە ، ئەگەر کەسێک وتی : خودی خۆم بە جگە لە خودا دەبینم و خوداش بە خودی خۆم نابینم !

لە وەڵامدا دەڵێم : پەیامهێن (سەڵەوات لەسەر خۆی و بنەماڵەکەی) بە خود مەبەستی بوو لە : هەبوونت و حەقیقەتەکەت ، نەک ئەو نەفس و خودەی کە بە لۆمەکار و فەرمانکەر بە خراپەیە ، بەڵکو ئاماژەی بۆ خود کردووە لە هەموو شتێک جگە لە خودای گەورە .

پەیامهێن (سەڵەوات لەسەر خۆی و بنەماڵەکەی) دەفەرموێت : (خودایە شتەکانم بەو شێوەیە نیشان بدە کە هەن و دەبینرێن) ، لێرەدا ئاماژەی بۆ ئەو شـــتانە کردووە کە جگە لە خودان ، واتا ئەوەشـــم پێ بناسێنە کە جگە لە تۆیە ، بۆ ئەوەی بزانم و شـتەکان بناسـم ، ئەو شـتانە چین ؟ ئایا تۆن یان جگە لە تۆن ؟ ئایا کۆنە یاخود نوێیە ؟ ئایا ماوە یان لەناوچووە ؟ ئەگەر خودا ئەو شـــتانەی کە جگە لەخۆین نیشانی بدات بەبێ هەبوونی شتەکان جگە لە خۆی ، واتا ئەگەر شتەکانی وەک خۆیان بینی ، مەبەستم : واتا شتەکانی بە خودی خودا بینی بەبێ چۆنیەتی ، و بەبێ شوێن و ناو و ناوی ئەو شتانەی دێت بە دڵدا و شـــتەکانی تریش ، ئەوا هەبوونی خود و هەبوونی شـــتەکان لە شـــتدا وەک یەکن ، ئەوەی شـــتەکان

بناسێت خود دەناسێت ، هەرکاتیش خودی ناسی ئەوکات خودا دەناسێت ، چونکە ئەوەی پێی وایە جگە لە خودایە ، لە ڕاســـتیدا تەنها هەر خودایە ، بەڵکو زاتی خودا و خودا جیاوازن ، بەڵام تۆ نایزانیت کە دەیبینیت و نازانیت کە دەیبینیت ، هەرکات ئەم نهێنیەت بۆ درکا ، ئەوا دەزانیت کە تۆ جگە لە خودا نیت ، دەزانیت کە تۆ مەبەست و داواکراوەکەیت لە داواکردنی خوداکەتدا ، دەزانیت کەوا پێویستت بە فەنا و لەناوچوون و فەنا لە فەنابوو نییە ، بەڵکو نەبوویت و نابیت و کات و شـــوێنت بۆ نییە ، وەک پێشـــتر باســـمان کرد ، هەموو ســـیفەتەکانت بە ســـیفەتی خۆی دەبینیت ، ڕوکەشـــیشـــت بە ڕووکەشـــی ئەو و پەنهانیشـــت بە پەنهانی ئەو و ســـەرەتات بە ســـەرەتای و کۆتاییت بە کۆتایی ئەو ، بەبێ هیچ گومانێک لەکاتی ناسیندا ، ئەگەرنا پێش ئەوە سیفەتەکانت بە سیفەتی ئەو نابینیت ، خودی خۆشت بە ئەو دەبینیت بەبێ ئەوەی تۆ بچیتە ناوی یاخود ئەو بێتە ناوت نە بە زۆر و نە بە کەم ، خودا دەفەرموێت : (هەموو شـــتێک لەناو دەچیت تەنها خودی خودا نەبێت {القصـــص-٨٨}) ، بە ڕوکەش و پەنهان ، واتا ، هەبوو بونی نییە جگە لە ئەو ، جگە لەویش هیچ شتێک بوونی نییە ، تا پێویست بە لەناوچوون بکات و تەنها خودی خودا بمێنێتەوە.

مەبەستم : هیچ شتێک جگە لە خودی خودا بوونی نییە ، وەک چۆن کەسێک کە هیچ نەزانێت ، پاشان بیناســـێت ، ئەوکات بوونی لەناو دەچێت و نەزانیەکەشـــی لەناو دەچێت ، بەڵام لێرەدا بوونی لەناو نەبردووە بەڵکو نەزانیەکەی لەناوبردووە ، هەبوونی ماوەیە بە شـــێوەیەک کە ناگۆڕێت بوونی بە هەبوونێکی تر ، هەبوونی نەزانینیش نە هەبوونی کەســـێک کە بزانێتی بەجێ هێشـــتووە و نەش چوونە بەناو یەکدا ، بەڵکو نەزانیەکە بەرز بۆتەوە ، بۆیە پێت وانەبێ پێویستت بە فەنایە ، ئەگەر پێویستت بە فەنا و لەناوچوون بوو ، ئەوا ئەوکاتە تۆ پەردەی ئەوی ، پەردەش جگە لە خودایە ، پێویســـتە بە زاڵبوونی جگە لەو بەسەریدا کە لابچێت بۆ ئەوەی ببینرێت ، ئەمەش هەڵەیە ، پێشتر ئاماژەمان پێدا کە تاکو تەنهایی پەردەکەیەتی و شتێکی تر نییە ، هەر بۆیە شیاوە بۆ کەسێک کە گەیشتووە بەم حەقیقەت

و ڕاســـتیە بڵێت : (من حەقم) ،و بڵێت : (گەورەیی و شـــکۆمەندی بۆ من) ، کەس پێی ناگات هەتا سـیفاتەکانی بە سـیفاتەکانی خودا نەبینێت ، خودی خۆشـی بە خودی خودا ، بەبێ تێکەڵبوون یان جودا بوونی ســـیفەت و خودەکان ، نەش چونە ناو خودا و نەش دەرچوون لێیەوە هەرگیز ، نەش بەوەی کە فانی بووە لە خودادا و نەش کە ماوەتەوە بە خوداوە ، وەها خۆی دەبینێت کە هەرگیز نەبوبێت و نەبێت ، پاشان لەناوچوو خودێک نەما جگە ئەو ، بوونێکیش نەما جگە لە ئەو ، ئەمەش ئاماژەیە بۆ پەیامهێن (سەڵەوات لەسەر خۆی و بنەماڵەکەی) کە دەفەرموێت : (جنێو بە کات و سەردەم مەدەن ، خودا کات و ســـەردەمە) ، وەک ئاماژەیەک بۆ ئەوەی کە هەبوونی کات و ســـەردەم هەبوونی خودای گەورەیە بەبێ هاوەڵ و کەسوکار و شوێن و شێوە ، پەیامهێن (سـەڵەوات لەسـەر خۆی و بنەماڵەکەی) دەفەرموێت : خودا فەرمووی : (ئەی بەندەکەم ! نەخۆش کەوتم نەهاتیت بۆ ســـەردانم ، داوام لێت کرد نەتدامێ) ، و بەم شـــێوەیە ، ئاماژەیە کە هەبوونی پرســـیارکار هەبوونی ئەوە و هەبوونی نەخۆش هەبوونی ئەوە ، هەرکات شـیا کە هەبوونی پرسـیارکار هەبوونی ئەو بێت و هەبوونی نەخۆش هەبوونی ئەو بێت ، ئەوا دەشـــێت هەبوونی تۆ هەبوونی ئەو بێت ، هەبوونی هەموو شـــتەکانیش لە پێکهاتەکاندا – لە شـــت و جەوهەرەکاندا- هەبوونی ئەو بێت ، کاتێک نهێنی گەردیلەیەک لە گەردیلەکان دەربکەوێت ئەوا نهێنی هەموو پێکهاتە شـــاراوە و ئاشـــکراکان دەردەکەوێت ، گەردیلەکانیش جگە لە خودا هیچ نابینن ، بەڵکو هەبوونی گەردیلەکان ناو و مانای خۆیەتی ، هەبوونی هەموویان هەر ئەوە بەبێ شـــک و گەمان ، و وەهـای نـابینیـت کە هەرگیز شـــتەکـانی بەدی هێنـابێـت ، بەڵکو دەبینیـت : (یەو هەموو ڕۆژێـک لە کاروبارێکدایە (الرحمن – ٢٩)) ، ئەمەش لە ئاشـــکراکردن و شـــاردنەوەی هەبوونی بەبێ چۆنیەتی ، چونکە (ئەو ســـەرەتا و کۆتاییە و ئاشـــکرا و پەنهانە و بەهەموو شـــتێک ئەو زانایە (الحدید-٣)) ، بە یەکبوونی خۆی دەرکەوت و بە تاک بوونی خۆی شـاراوە بوو ، ئەو بە خودی خۆی تاکە و دەسـەڵاتدارە و بە خودی خۆی کۆتایە بە هەمیشـــە بوونی ، هەبوونی پیتی یەکەم هەر ئەوە و هەبوونی پیتی کۆتایی

هەر ئەوە ، هەبوونی پیتە ئاشـــکراکان ئەوە و هەبوونی پیتە پەنهاکان ئەوە ، ئەو ناو و ماناکەیەتی ، وەک چۆن هەبوونی پێویستە ، پێویستە جگە لە خۆشی بوونی نەبێت ، ئەوەی پێی وابێت جگە لە ئەوە ئەوا ئەو جگە لەو نییە چونکە ئەو بەدووره لەوەی جگە لە خۆی بوونی هەبێت ، بەڵکو جگە لەو هەر خۆیەتی ، ئەو خۆیەتی بەبێ گۆڕانکاری لەگەڵ هەبوونی لە هەبوونێکی ڕوون و شـاراوەدا ، ئەوەشـی ئەم سیفەتەی هەبێ ئەوا سیفەتی زۆری کەیە کە سنور و کۆتایی نەبێت ، هەر وەک چۆن ئەوەی بمرێت ، هەموو سیفەتە خراپ و چاکەکانی لێی دادەبڕێن ، بەهەمان شێوەش ئەوەی بە شێوەیەکی مەعنەوی بمرێت ، هەموو ســـیفەتە چاک و خراپەکانی دەپچڕێن ، خودای گەورە دەســـەڵاتدار دەبێت لەهەموو حاڵەتێکدا ، لە پێگەی زاتی خودی خودادا دەبێت ، پێگەی ســیفەتەکانیشــی ســیفەتەکانی خودا دەبێت ، هەر بۆیە پەیامهێن (سـەڵەوات لەسـەر خۆی و بنەماڵەکەی) دەفەرموێت : (بمرن پێش ئەوەی بمرن) و دەفەرموێت : (بەندەکەم لێم نزیک دەبێتەوە بە ئەنجامدانی سـونەتەکان هەتا خۆشـم دەوێت ، کە خۆشـم ویسـت ، دەبمە گوێ و چاو و دەسـت و پێی) هەتا کۆتاییەکەی ، کە ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە هەرکەسێک خۆی بناسێت ، ئەوا هەموو بوونی بە خودا دەبینێت ، گۆڕانکاری لە خودی خۆی و سیفاتەکانی نابینێت ، کەوا ئەو بەبونی خۆی هەبوو نەبووە بەڵکو نەزان بووە بە ناســـینی خۆی ، هەرکات خۆت ناســـی ، ئەوا لوتبەرزیت دەڕوات و دەبینیت کە جگە لە خودا هیچی تر نیت ، ئەگەر هەبوونێکی سـەربەخۆشـت هەبوو ئەوە پێویسـتت بە لەناوچوون و ناسـینی خود نییە ، دەبیتە خودایەک جگە لە خودا ، حاشـا کە غەیری خودا خودایەکی تر بوونی هەبێت .

لە سـودەکانی ناسـینی خود : فێربیت و دڵنیاببیتەوە کەوا هەبوونت بوون نییە و لەناوچوونیش نییە ، تۆ بونەوەر نیت ، نەبوویت و نابیت ، ئەوەش لە مانای (لا اله الا الله) دەردەکەوێت کە هیچ خودایەک نییە جگە لە خۆی ، هیچ بوونێکیش نییە جگە لە بوونی ئەو ، نەبوونێکیش جگە لە خۆی ، هیچ خودایەک

نییه جگە ئەو ، ئەگەر کەســـێ بڵێـت : تۆ بەمە خودایەتیەکەیـت پوچەڵ کردەوە ؛ دەڵێم چونکە نە خودایەکی دروستکەر بووە و نە دروستکراو ، نە بەدیهێنەر بووە و نە بەدیهێندراو ، ئەو ئێستاش هەر بەو شـــێوەیەیە ، بەدیهێنان و خوایەتیەکەی پێویســـتی بە بەدیهێنراو و دروســـتکراو نییە ، ئەو هەر بەدیهێنەر بووە ئەگەر هیچیشـــی نەهێنابێتە بوون ، دروســـتکەریش بووە ئەگەر هیچیشـــی دروســـت نەکردبێت ، هەموو زانـایی و دانـاییەکـان بۆ خودایە ئەوە دەکـات کە دەیەوێـت ، بڕیـاریش دەدات بە دەسەڵاتی خۆی ئەو پێش دروستکردنی بەدیهێنراوان بە هەموو سیفەتەکانی وەسف کراوە ، ئێستاش هەر بەو شێوەیەیە ، کات تێپەڕین کاریگەری لەسەر دروست ناکات لە ئێستا و داهاتوو و ڕابردوودا ، ڕووداني ئێستا و داهاتوو فەرمانە ڕووکەشەکەیەتی ، ڕوودانە پێشووەکانیشی فەرمانە پەنهانەکەیەتی ، پەناهانیشـی ڕووکەشـیەتی و ڕووکەشـیشـی پەنهانیەتی ، سـەرەتاکەی کۆتاییەکەیەتی و کۆتاییەکەی سـەرەتایەتی ، هەمووان یەکێکن ، و یەکێکیش هەموانە ، ئەو سیفەتی بریتی بوو لە (هەموو ڕۆژێک لە کاروبارێکدایە {الرحمن - ٢٩} ، هیچی لەگەڵدا نەبووە ، ئێســتاش بەو شـێوەیەیە ، هیچ بوونێکیش جگە خۆی بوونی نییە ، وەک چۆن لە ئەزەل و لەپێشیشدا وەهابوو (هەموو ڕۆژێک لە کاروبارێکدایە) ، نە ڕۆژی بەســەر تێدەپەڕێت و نە کاروبار ، وەک ئەوەی لەپێشـیش نە کاروبار و نە ڕۆژی بەســەردا تێپەڕیوە ، هەبوونی بوونەوەران و نەبوونیان هەمان شـتە ، ئەگەرنا دەبوونە بەشـێک لە تاکو تەنهایی خودا ، ئەمەش کەموکوڕیە ، خودا تاک و تەنها و بێ کەم و کوڕیە ، هەرکات خۆت بەم شـێوەیە ناسـی بەبی زیادکردنی کەسوکار و هاوبەش و هاوەڵ بۆ خودای گەورە ، ئەوە بە ڕاسـتی ناسیوتە ، هەر بۆیە پەیامهێن (سەڵەوات لەسەر خۆی و بنەماڵەکەی) زانی و بینی کە هیچ شتێک بوونی نییە جگە لە خودا ، پاشــان ئاماژەی کرد بۆ ئەوەی کە ناسـینی خود بریتیە لا ناسـینی خودای گەورە ، واتا خۆت بناســە ، واتا هەبوونت بناســـە کەوا تۆ نیت ، بەڵام تۆ نایزانیت ، واتا بزانە کە هەبوونت بوون نییە ، نەبوونیش نییە ، نە بوونـت هەیە و نەش لەنـاو دەچیت ، نەش بوونـت نیە و نەش لەنـاو نـاچیـت ، هەبوون و

نەبوونت هەبوونی ئەوە بەبێ هەبوون و لەناوچوون ، چونکە خودی هەبوون و نەبوونی تۆ هەبوونی ئەوە ، ئەوەش چونکە هەبوونی ئەو خودی هەبوون و لەناوچوونی تۆیە ، ئەگەر شـــتەکانت بینی بەبێ بینینی شتی تر لەگەڵ خودا و لەپێناو خودادا ئەوا بزانە کە ئەوە ، ئەوکات خۆت ناسیوە ، ناسینی خود بەم شـێوەیە ، بریتیە لە ناسـینی خودا بەبێ شـک و گومان ، نە شـتێک لە ئێسـتا و ڕابردوو هەیە کە لەپێناو ئەو و بۆ ئەو نەبێت ، ئەگەر کەسێک بپرسێت : ئایا ڕێگای گەیشتن بە خوا چییە ؟ تۆ دەڵێیت : جگە لە خۆی کەس نییە ، شتێک ئەگەر یەکێک بێت ئەوە ناگات بە خۆی

لە وەڵامـدا دەڵێم : گومـانی تێدا نییە کە لە ڕاســـتیـدا ئەوە نە گەیشـــتنە و نە لێکـدابڕانە ، نە دوورکەوتنەوەیە و نە نزیککەوتنەوە ، چونکە بەیەکگەیشـتن تەنها لەنێوان دووانـدا ڕوودەدات ، ئەگەر هاتوو یەکێک بوون ، ئەوا نە جیابوونەوە و نە پێگەیشـتن هەیە ، کەسـی گەیشـتوو پێویسـتی بە دوو شتی یەکسـان یاخود نایەکسـان هەیە ، ئەگەر یەکسـان بن ئەوا دوو شـتن ، ئەگەر یەکسـانیش نەبن ئەوا دەبنە دژ ، خودای گەورەش بەدوورە لەوەی هاوشـێوە و هاوەڵ و کەسـی هەبێت ، بۆیە گەیشـتنە بەبێ گەیشـــتن و نزیکیە بەبێ نزیکی و دووریە بەبێ دووری ، بەمەش دەگات بەبێ ئەوەی بگات ، نزیکە بەبێ ئەوەی نزیک بکەوێتەوە ، دوورە بەبێ ئەوەی دوور بکەوێت.

ئەگەر بوترێت : تێگەیشـــتین کە گەیشـــتن بەبێ گەیشـــتن واتا چی ، بەڵام ئایا نزیکبوونەوە بەبێ نزیکبوونەوە و دوورکەوتنەوە بەبێ دورکەوتنە واتا چی ؟ لە وەڵامدا دەڵێم : تۆ لە سەرەتای نزیکبوون و دوورکەوتنەوە هیچ نەبوویت جگە لە خودا ، بەڵام خۆت نەناســـیبوو ، نەتدەزانی کە تۆ ئەویت بەبێ خۆت ، هەرکات گەیشـــتیت بە خودا ، واتا کە خۆت ناســـی بەبێ هەبوونی پیتە زانراوەکانی عیرفان ، دەزانیت کەوا تۆ ئەو بوویت ، پێشـــتر نەتدەزانی کە تۆ ئەویت ، یاخود جگە لە ئەویت ، ئەگەر چاوی دڵت کرایەوە و گەشتیتە خوداناسن ، دەزانیت کەوا خودات ناسیوە بە خۆی نەوەک بە خۆت ، بۆنمونە : تۆ نازانیت کە ناوت مەحمودە ، ناسـراویشـیت بە مەحمود ، ناو و ناسـینەکەشـت لە ڕاسـتیدا یەکێکن ،

لەوانەیە پێت وابێت ناوت موحەمەدە دواتر بزانیت کە تۆ مەحمودیت ، لێرەدا هەبوونت بە بڕیاردانە ، ناوی مەحمود و ناسین بە موحەمەد لەسەرت لاچوو بەوەی کە خودی خۆت زانیت کە تۆ مەحمودیت ، نەبویت بە مەحمود هەتا ناوی موحەمەدت لانەبرد ، ئەوەش خودی هەبوونتە ، چونکە لەناوچوون و نەمان دوای جێگیرکردنی هەبوونە ، و جێگیرکردنی هەبوونت لەگەڵ هەبوونی خودا هاوەڵ و هاوبەشدانانە بۆ خودا ، بەم نمونەیە هیچ لە مەحمود کەم نەبووەوە و نەش موحەمەد لەناوچوو و فەنابوو لە مەحمود ، نەش مەحمود چووە ناو محەمەد ، نەش لێوەی دەرچوو ، دوای ئەوەی مەحمود خۆی ناسی کە مەحمودە نەوەک موحەمەد ، ئەوا خۆی بە خۆی ناسیوە نەوەک بە موحەمەد ، چونکە موحەمەد بوونی نەبووە لە بنەڕەتدا ، بەڵکو مەحمود بنەڕەت و بنچینەکەیە ، (خودا بوونی هەبوو و هیچ شتێکی لەگەڵ نەبوو ئێستاش هەر بەو شێوەیەیە) ، کەواتە ناسەر و ناسراو یەکێکن ، گەیشتوو و پێگەیشتراو یەکێکن ، بینەر و بینراو یەکێکن ، خۆشەویست و خۆشویستراو یەکێک ، ناسەر سیفەتێتی و ناسراو خودی خۆیەتی ، وەسفکەر و وەسفکراو خۆیەتی ، سیفەت و وەسفکراو یەکێکن ، ئەمەیە ڕوونکردنەوەی (ئەوەی خۆی بناسێت ئەوا خودا دەناسێت) ، هەرکەس ئەم نمونەیە تێ بگات ، دەزانێت کەوا نە گەیشتن هەیە و نە جیابوونەوە ، ئەوکات کەسی ناسەر دەزانێت کە خۆیەتی ناسراوەکە ، و بینەر هەر خۆی بینراوە ، گەیشتوو هەر خۆی پێگەیشتراوە ، کەسی تری پێ نەگەیشتووە و کەسی تریش لێوەی جودا نەبووە ، ئەوەی لەمە تێبگات ڕزگاری دەبێت لە هاوەڵ و هاوبەش دانان بۆ خودا ، ئەگەرنا ڕزگاری نابێت لە هاوبەش و هاوەڵدانان ، زۆربەی خوداناسان کە وا دەزانن خۆیان ناسیوە و بەمەش خودایان ناسیوە ، ئەوەیە کە ئەوان هەبوونیان نەماوە ، و وتوویانە کە ڕێگاکە ئاسان نابێتەوە بەبێ فەنابوون یاخود فەنا لە فەنابووندا ، ئەمەش بەهۆی تێنەگەیشتنیان لە فەرمایشتی پەیامهێن (سەڵەوات لەسەر خۆی و بنەماڵەکەی) ، ئەوەش بەهۆی گومانبردنیان کە بەمە هاوبەش و هاوەڵدانان دەسڕنەوە ساتێک لەبەر نەهێشتنی هەبوونیان ، واتا فەنابوونی هەبوونیان ، ساتێکیش لەبەر

فەنابوونیان لە فەنادا ، ســاتێکیش بۆ نەمان و ســاتێکیش بۆ ونبوون ، ئەمانەش هەمووی ئاماژەن بۆ هاوەڵ و هاوبەشــدانان ، چونکە ئەوەی پێی وابێت شــتێکە جگە لە خودا ، و لەناوبچێت بە هەبوونی خودا ، ئەوا جێگیری کردووە کەوا شـتێک هەبووە جگە لە خودا ، ئەوەشــی جێگیری بکات کە جگە لە خودا شــتێکی تر هەیە ، ئەوا هاوەڵی داناوە بۆ خودای گەورە ، خودا ئەوان و ئێمەش ڕێنوێنی بکا بۆ ڕێگای دروست بە ڕەحم و بەزەیی خۆی ، پشت و پەنایەکمان نییە جگە لە خودای گەورە و مەزن

دەڵێم :

ظننت ظنونا بأنك أنت   وما أن تكون ولا قط كنت

فإن أنت أنت فإنك رب   وثاني اثنين دع ما ظننت

وات دەزانی تۆ خۆتیت ، نە دەبیت و نەش بویت ، ئەگەر تۆ خۆت بیت ئەوا تۆ خودایت ، ناشــکرێ دوو خودا هەبێ ئەمە لە مێشکت لا بدە

فلا فرق بين وجوديكما   فما بان عنك و لا عنه بنت

فإن فلت جهلا بأنك غير   خشنت و إن زال جهلك لنت

جیاوازی لە نێوان بونی تۆ و ئەو نییە ، نە ئەو لە تۆ لاچووە و نەش تۆ لە ئەو ، خۆ ئەگەر بە نەزانی بڵێیت کە جگە لە ئەویت ، هەڵەت کرد ، ئەگەر نەزانیەکەت لەسەر لابچوایە پاشگەز دەبویتەوە

فوصلك هجر و هجرك وصل   وبعدك قرب بهذا حسنت

دع العقل وافهم بنور انكشاف   لئلا يفوتك ما عنه صنت

ولا تشرك مع الله شيئا   لئلا تهون و بالشرك هنت

گەیشـتنت پێی کۆچکردنتە و کۆچکردنت گەیشـتنتە پێی ، دووریشـت لەو نزیکیتە بەمە تێبگە ، واز لە عەقڵ بێنە و بە ڕووناکی کەشـف تێبگە بۆ ئەوەی هیچت بەسـەر تێنەپەڕێت ، لەگەڵ خودا هیچ شـتێک مەکە بە هاوبەش و هاوەڵ ، بۆ ئەوەی نەکەویتە هەڵە و بە هاوەڵدانان ڕێگا ون نەکەیت

ئەگەر یەکێک بڵێت : تۆ ئاماژە بەوە دەکەیت کەوا ناسـینی خۆت بریتیە لە ناسـینی خودا ، و ناسـەر خودی خۆی جگە لە خودایە ، جگە لە خوداش چۆن خودا دەناسێت ؟ ئەوەشی خودا نەناسێت چۆن پێی دەگات ؟ لە وەڵامدا دەڵێم : هەرکەس خۆی بناسـێت دەزانێت کە هەبوونی بوون نییە ، نەبوونیش نییە ، بەڵکو هەبوونی ئەو بوونی خودایە بەبێ تێکەڵبونی بوونی بە بونی خودا ، و بەبێ ئەوەی بوونی بچێتە ناو بوونی خوداوە ، و بەبێ ئەوەی بوونی دەربچێت لە بوونی خودا ، و بەبێ هەبوونی لەگەڵیدا یاخود لەناویدا ، و بوونی خۆی بێ شـک بەوە دەبینێت کە هەبووە پێش ئەوەی هەبێت بەبێ لەناوچوونی هەبوونی ، و بەبێ لەناوچوون بە فەنا ، لەبەر ئەوەی لەناوچوونی شـتێک پێویسـتی بە جێگربوون و هەبوونی هەیە سەرەتا ، هەبوونی شتێکیش بە خۆی پێویست دەکات کە خۆی دروست کردبێت و پێشتر هەبوبێت ، نەوەک بە دەسەڵات و توانای خودا ، ئەمەش مەحاڵە و زۆر ڕوونە کە نابێت ، دەرکەوت کە ئەوەی باسمان لێوەکرد ئەوەیە کە ئەوەی خۆی دەناسێت ئەوە واتا خودا لەڕێی خودی خۆیەوە دەناسێت ، چونکە خودی خۆی تەنها ئەو(خودا) یە ، پەیامهێنەریش (سەڵەوات لەسەر خۆی و بنەماڵەکەی) هەر مەبەسـتی لە هەمان هەبوون بووە ، ئەوەی بەم پێگە و پلەیە بگات نە لە ڕووکەش و نە لە پەنهاندا بوونی خۆی نابینێت ، بەڵکو تەنها بوونی خودا ، قسە و وتەی خۆیشی بە فەرمایشتی خودا دەزانێت ، کردەوەکانیشـی بە کردەوەی خودا ، و بانگەوازکردنی بۆ ئەوەی کە خودا دەناسـێت ، لە ڕاسـتیدا بانگەوازە بۆ ناسینی خودی خۆی ، و بانگەوازکردنی بۆ ناسینی خودی خۆشی ، لە ڕاستیدا بانگەوازە بۆ ناسـینی خودا ، بەڵام تۆ نە بانگەوازت لەو بیسـتووە ، نە کردەوە لەوەوە ، بوونی ئەو بە جگە لە بوونی خودا دەبینیت ، وەک چۆن خۆشـت بە جگە لە خودا دەبینیت ، بەهۆی نەزانین و خۆنەناسـینت ،

ئیماندار ئاوێنەی ئیمانداره ، ئەو هەر ئەوە ، واتا لە تێڕوانینی یەکتر یەکێکن ، چاوی چاوی خودایە و تێڕوانینی تێڕوانینی خودایە بەبێ چۆنیەتی ، نە ئەو ئەوە بە چاوت و نە بە زانست و تێگەیشتن و وەهم و گومان و بینینت ، بەڵکو ئەو خۆیەتی بە چاو و زانست و تێڕوانینی خۆی

ئەگەر کەسـێک وتی : من خودام ، گوێی لێبگرە نەوەک لە کەسـی تر ، چونکە خودای گەورە خۆی بە خۆی دەفەرموێت : (من خودام هیچ خودایەک جگە لە من نییە {طه-١٤}) ، بەڵام تۆ پێی گەیشـتویت ، ئەگەر بگەیت بەوەی ئەو پێی گەیشـتووە ، تێدەگەیت چی دەڵێت ، و ئەوە دەڵێیت کە ئەو دەیڵێت ، ئەوە دەبینیت کە ئەو دەیبینێت ، کەواتە : هەبوونی شتەکان بوونی خودایە بەبێ بوونی ئەوان ، بۆیە مەکەوە گوومانەوە ، وەها وێنایی مەکە کەوا بونەوەران خودا بن ! ، هەندێک لە خوداناسـان فەرموویانە : (سـۆفی بونەوەر نییە – دروسـتکراو نییە) ، ئەوەش دوای ئەوەی درکێکی تەواویان کرد و گومانیان ڕەویەوە ، ئەم پارووەش بۆ ئەوانەیە کە گەروویان لە هەردوو گەردوون فراوانترە ، ئەگەرنا هەرکەس گەرووی بە ئەندازەی هەردوو گەردوون بێت ئەوا هاوڕا نابێت ، لەبەر ئەوەی لە هەردوو گەردوون گەورەترن ، کەواتە : بزانە کەوا بینەر و بینراو ، بەدیهێنەر و بەدیهێنراو ، ناسـەر و ناسـراو ، دروستکەر و دروستکراو ، درک پێکەر و درک پێکراو یەکێکن کە هەبوونی خۆی بە هەبوونی دەبینێت ، و درکی هەبوونی بە بوونی ئەو دەکـات ، بەبێ چۆنیەتی درک پێکردن و بینین و زانین ، بەبێ هەبوونی پیتەکانی وێنایی درک پێکردن و بینین و زانین ، وەک چۆن هەبوونی بێ چۆنیەتیە و ناسـینی بەبێ چۆنیەتیە و درک پێکردنی بێ چۆنیەتیە و بینینی خودی خۆی بێ چۆنیەتیە.

ئەگەر یەکێک بپرسـێت و بڵێت : بە چ تێڕوانینێک بڕوانینە شـتە جوان و شـتە پیسـەکان ، ئایا ئەگەر (ڕیقنە) یاخود (پشـقڵ)ێکمان بینی بڵێین ئەمە خوایە !!؟ لە وەڵامدا دەڵێم : پەنا و گەورەیی بەخودا کە شتێک لەم شتانە بێت ، قسەی ئێمە لەگەڵ کەسانێکە کە ڕیقنە بە ڕیقنە نابینن و پشقڵ بە پشقڵ نابینن ، ئێمە لەگەڵ کەسـانێکمانە کە چاوی دڵیان کراوەیە ، نەک هەمووی ، چونکە هەرکەس خۆی نەناسـێت

،ئەوا نابیست و نابینایە ، و هەستا بیستن و بینینی بۆ نەگەڕێتەوە ، ناگات بە ئەو مانایانەی مەبەستمانە ، ئەو گفتوگۆیەش لەگەڵ خودایە نەک لەگەڵ جگە لەو یاخود لەگەڵ نابیستێک ، ئەوەی بگاتە ئەم پلە و پێگەیە دەزانێت کە جگە لە خودا نییە ، قســەی ئێمە لەگەڵ ئەوانەیە کە تێدەکۆشــن لە پێناو داواکردنی خودا ناسین ، و داواکردنی خود بۆ ناسینی خودا ، بەناو دڵیاندا وێنەی داواکارێک دەبینیت کە تامەزرۆیە بۆ خودا بەبێ هیچ نیاز و مەبەستێک.

ئەگەر کەسێک بپرسێت و بڵێت : خودا چاوەکان نایبینن بەڵام تۆ پێچەوانەی ئەمە دەڵێیت ، ئایا مەبەستی قسەکەت چییە ؟

لە وەڵامدا دەڵێم : هەموو ئەوەی وتمان مانایە بۆ فەرمایشــتی خودا : (چاوەکان درکی پێ ناکەن و ئەو درک بە چاوەکان دەکات {الانعام-١٠٣}) ، واتا هیچ کەســێک ، و هیچ چاوێکی لەگەڵ نییە کە درکی پێ بکات ، ئەگەر لە بووندا جگە لە خۆی هەبێت ، ئەوا دەبوو درکی پێ بکردایە ، خودا هۆشیاری کردووین و فەرموویەتی (چاوەکان درکی پێ ناکەن) ، ئەمەش چونکە جگە لە خۆی کەســی تر بوونی نییە ، واتا : کەس جگە لە خۆی درکی پێ ناکات ، بەڵکو خۆی دک بە خۆی دەکات و خۆی خودایە و کەس جگە ئەو بوونی نییە ، ئەو درک پێکەرە بۆ خودی خۆی بە خودی خۆی نەک کەســی تر ، چاوەکان درکی پێ ناکەن ، چونکە بینینێک نییە جگە لە هەبوونی ئەو

هەرکەس بڵێ : بە چاو درکی پێناکرێت چونکە چاو بەدیهێنراوە و بەدیهێنراویش درک بە شــتێکی کۆنی بێســەرەتا ناکات ، ئەوا ئەم کەســە خودی خۆی نانســێت چونکە هیچ شــتێک و تەنانەت چاوەکانیش بوونیان نیە جگە لە ئەو نەبێت ، ئەو درک بە هەبوونی خۆی دەکات بەبێ هەبوونی درک پێکردن ، و بەبێ چۆنیەتی بۆ جگە لە خۆی ، هەر بۆیە وتم:

عرفت الرب بالرب   بلا شك و لا ريب

فذاتي ذاته حقا   بلا نقص و لا عيب

خودام به خودا ناسی بەبێ شک و گومان ، خودی من خودی ئەوه ، بەبی کەم و بەبێ کەموکوڕی

ولا غيران بينهما   فنفسي مظهر الغيب

ومن عرفته نفسي   بلا مزج و لا شوب

دووانی جودا لەنێوانیان نییه ، خودی من دەرخەری پەنهانه ، و ئەوەی ناسیم هەر خودی خۆم بوو بەبێ تێکەڵ بوون و جودا بوون

وصلت وصول محبوب   بلا بعد و لا قرب

ونلت عطاء ذي قدم   بلا من ولا سبب

گەیشتم به حەزرەتی یار ، بەبێ دووری و بەبێ نزیکی ، بەبێ هۆ و بەبێ منەتکردن زۆری پێ بەخشیم

ولا فنيت له نفسي   ولا تبقى لذي ذوب

ولكن قد تعرت منك   عن عبد و عن رب

نه خودی خۆم بۆ ئەو لەناوبرد که جودا ببمەوه ، نەش تێکەڵ بووم لەگەڵی و تێیدا بتوێمەوه ، بەڵام ئەوەی جودای کردینەوه ئەوەبوو ، که تۆ خودایت و منیش بەنده

ئەگەر کەسێک بپرسێت و بڵێت: تۆ بوونی خودا دەسەلمێنیت و هەموو شتێک نەفی دەکەیت ، ئەی ئەم شتانه چییه که دەیبینین ؟

له وه‌ڵامدا ده‌ڵێم : ئه‌م پله و پێگانه له‌گه‌ڵ ئه‌و كه‌سانه‌ن كه جگه له خودا هیچ نابینن ، هه‌ركه‌س شتێک جگه له خودا ببینێ ئه‌وا وه‌ڵام و پرسیارمان له‌گه‌ڵی نییه ، چونكه ئه‌و ته‌نها ئه‌وه ده‌بینێ كه ده‌یبینێت ، هه‌ركه‌س خۆی بناسێت ، جگه له خودا هیچ نابینێت ، هه‌ركه‌سیش نه‌یناسی ئه‌وا خودا نابینێت ، هه‌موو جامێک به‌وه پڕ ده‌بێت كه تێی ده‌كرێت ، زۆر ڕوونكردنه‌وه‌مان له‌سه‌ر ئه‌م جۆره قسانه داوه پێشتر ، ئه‌وه‌ی نه‌بینێت ، نه ده‌بینێت و نه تێده‌گات و نه‌ش درک ده‌كات ، هه‌ركه‌سیش ببینێت ، ئه‌وا ده‌بینێت و تیده‌گات و دركی پێده‌كات ، ئه‌وه‌ی گه‌شتبێت ئاماژه‌یه‌ک بۆی به‌سه ، ئه‌وه‌شی نه‌گه‌یشتبێت نه به ئاماژه تێده‌گات و نه به فێربوون ، نه‌ش به وردبوونه‌وه و پێزانین و ده‌سته‌واژه و عه‌قڵ و زانست كه به‌ده‌ستی بهێنێت ، مه‌گه‌ر له‌حاڵه‌تێكدا كه له‌خزمه‌ت شـێخێكی كامڵی پێگه‌یشـتوو بێت ، مامۆسـتایه‌كی چاک و لێهاتوو و به‌توانا تا بیخاته سه‌ر ڕێگای ڕووناكی ، و ئه‌میش شوێنی بكه‌وێت و بیگه‌یه‌نێته مه‌به‌سته‌كه پشـت به‌خوا ، خوداش ڕێنوێنی ئه‌وانه ده‌كات كه ده‌یه‌وێت بۆ ڕێگا ڕاسـته‌كه‌ی ، خودا ئێمه و ئێوه‌ش سه‌ربه‌رز و سه‌رفراز بكات بۆ ئه‌وه‌ی خۆی پێی خۆشه و ده‌یه‌وێت ، به‌سه‌ر هه‌موو شتێک ده‌سه‌ڵاتدار و به‌توانایه ، وصلى الله على سيدنا محمد و آله و صحبه وسلم .

